

Zarządzenie nr 4/2017
Rektora Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
z dnia 17.01.2017 r.

w sprawie wprowadzenia Procedury bezpiecznego postępowania z ostrymi narzędziami służącymi do cięcia, kłucia oraz mogącymi powodować zranienia oraz Procedury postępowania poekspozycyjnego w przypadku wystąpienia narażenia zawodowego na zakażenie HIV, HBV, HCV

Na podstawie § 42 ust. 15 Statutu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku zarządza się, co następuje:

§ 1.

Wprowadza się w Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku:

1. Procedurę bezpiecznego postępowania z ostrymi narzędziami służącymi do cięcia, kłucia oraz mogącymi powodować zranienia, stanowiącą Załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia,
2. Procedurę postępowania poekspozycyjnego w przypadku wystąpienia narażenia zawodowego na zakażenie HIV, HBV, HCV, stanowiącą Załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 2.

Zarządzenie niniejsze nie dotyczy przypadków, gdy do ekspozycji zawodowej dochodzi przy wykonywaniu czynności związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych lub promocją zdrowia. Zdarzenia takie należy zgłaszać w podmiocie leczniczym, na rzecz którego realizowane były świadczenia i postępować zgodnie z procedurą obowiązującą w tym podmiocie.

§ 3.

Wprowadza się załączniki do niniejszego zarządzenia:

- Załącznik nr 3 – Zawiadomienie o zranieniu,
- Załącznik nr 4 – Wyjaśnienia poszkodowanego,
- Załącznik nr 5 – Informacje udzielone przez świadka,
- Załącznik nr 6 – Karta zranienia.

§4

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Rektor

prof. dr hab. Adam Krętowski

PROCEDURA
BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z OSTRYMI NARZĘDZIAMI SŁUŻĄCYMI DO
CIĘCIA, KLUCIA ORAZ MOGĄCYMI POWODOWAĆ ZRANIENIA

1. Cel procedury:

Celem procedury jest ochrona pracowników, studentów i doktorantów przed zranieniami ostrymi narzędziami medycznymi, w tym zakłucia igłami oraz transportem odpadów medycznych, przy zastosowaniu wszelkiego rodzaju dostępnych środków, które wyeliminują lub w sposób znaczący ograniczą stopień narażenia.

Ostrymi narzędziami są wyroby medyczne służące do cięcia, klucia oraz mogące spowodować zranienie lub przeniesienie zakażenia.

2. Zastosowanie procedury - narażenie osób, w tym w szczególności do:

- a) nauczycieli akademickich, pracowników naukowo – technicznych i inżynierjno – technicznych i innych pracowników UMB,
- b) studentów studiów I, II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich, doktorantów UMB,
- c) osób wykonujących czynności na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z UMB.

3. Sposób postępowania z ostrymi narzędziami:

Do skaleczeń lub zakłóc dochodzi najczęściej podczas wykonywania, np.: iniekcji, zabiegów lub w czasie wykonywania prac porządkowych. Dotyczy to zarówno pracowników jak i studentów oraz doktorantów w czasie zajęć (pokazy, praktyczne wykonanie czynności itp.).

Aby zminimalizować ryzyko ekspozycji zawodowej na zakażenia krwiopochodne wśród pracowników, studentów, doktorantów i innych osób wprowadza się:

- a) bezwzględny nakaz używania odzieży ochronnej i sprzętu ochrony osobistej – szczególnie rękawic i okularów ochronnych, maseczek itp.,
- b) zakaz ponownego zakładania osłonek na ostre narzędzia,
- c) obowiązek czytelnego oznakowania znakami bhp miejsca przechowywania środków indywidualnych należy w sposób,
- d) obowiązek zachowania podstawowych zasad higieny, poprzez częste mycie rąk, szczególnie po wykonaniu prac w kontakcie z materiałem potencjalnie zakaźnym (nawet po zdjęciu rękawic ochronnych),
- e) nakaz osłony uszkodzonego naskórka i ran opatrunkiem wodoszczelnym – zakładanie rękawic ochronnych,
- f) nakaz unikania wykonywania prac przez pracowników z przewlekłymi chorobami skóry,
- g) obowiązek noszenia obuwia zasłaniającego stopy w miejscu, gdzie używane są ostre narzędzia, należy,
- h) obowiązek unikania dotykania i chwytania bez rękawic ochronnych sprzętu wielokrotnego użytku (np. wiertła stomatologiczne) – przy odkażaniu; narzędzia należy umieszczać na tackach tak, aby nie stanowiły zagrożenia dla innych osób,

- i) obowiązek przekładania narzędzi z tacek do pojemników np. szczypcami, pęsetami lub poprzez spowodowanie ich zsuniecie przechylając tackę w czasie przekładania; nie dotykać ich ostrych części - analogicznie należy postępować przy wycieraniu i wkładaniu narzędzi do pakietów sterylizacyjnych,
- j) zakaz ponownego wkładania igieł do osłonek po ich użyciu oraz zakaz odkładania igieł na stołach, szafkach itp.
- k) nakaz wkładania zużytych ostrych narzędzi oraz igieł do odpowiednich pojemników (odpornych na przebicia, odpowiednio głębokich oraz w sposób widoczny oznakowanych i wypełnionych maksymalnie do 2/3 swojej objętości), które należy ustawić w miejscu bezpiecznym, ale blisko miejsca pracy,
- l) nakaz przekazywania wypełnionych pojemników na odpady, jako odpady potencjalnie zakaźne, do magazynu z zachowaniem odpowiednich procedur i instrukcji, wypełnione pojemniki należy niezwłocznie zastępować ich nowymi,
- m) nakaz pozostawiania zabrudzonej odzieży i obuwia ochronnego jednorazowego użytku w miejscu przeznaczonym na odzież skażoną, skąd następnie zostaną one przetransportowane jako odpad do magazynu odpadów; zaś w przypadku odzieży wielorazowego użytku – obowiązek przekazywania do prania i odkażania bądź sterylizowania z zachowaniem odpowiednich procedur,
- n) bezwzględny obowiązek używania rękawic ochronnych przy wykonywaniu prac porządkowych (w tym do usuwania zanieczyszczeń, ostrego sprzętu, przy myciu narzędzi, szkła laboratoryjnego),
- o) obowiązek używania w przypadkach koniecznych podwójnych rękawic (2 pary),
- a) obowiązek zapewnienia rękawic dla wszystkich pracowników (w różnych rozmiarach, a w przypadku uczulenia na lateks –obowiązek udostępnienia rękawic syntetycznych),
- b) nakaz ścisłego przestrzegania procedur i instrukcji podczas transportu opadów,
- c) nakaz stosowania narzędzi, które zapobiegają zranieniom (np., do cięć należy stosować lasery),
- d) nakaz usuwania z pracowni, laboratoriów i innych pomieszczeń „wyszczerbionych”, pękniętych naczyń i pojemników szklanych,
- e) obowiązek wykonywania czynności z zachowaniem przepisów i zasad bhp.

W przypadku przebicia lub podejrzenia przebicia rękawicy ochronnej należy:

- a) natychmiast ją zdjąć, a miejsce na skórze przemyć obficie ciepłą wodą z mydłem,
- b) upewnić się, czy zranione miejsce zostało całkowicie zmyte,
- c) założyć opatrunek wodoszczelny.

4. Odpowiedzialność i obowiązki

Za stosowanie procedur w jednostkach organizacyjnych Uczelni odpowiedzialni są kierownicy tych jednostek, którzy pełnią nadzór w tym zakresie i prowadzą stosowne szkolenia na stanowisku pracy (Instruktaż stanowiskowy).

Służba bhp jest odpowiedzialna za przekazanie informacji i omówienie zagadnienia w czasie szkolenia wstępnego oraz szkoleń okresowych.

Obowiązkiem wskazanych wyżej osób odpowiedzialnych jest znajomość i stosowanie niniejszej procedury co należy potwierdzić poprzez złożenie oświadczenia na piśmie.

5. Podstawa prawna:

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2013r w sprawie bhp przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienia ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych (Dz. U. z 2013r., poz. 696).
2. Ponadto przy opracowaniu wykorzystano informacje zawarte w:
 - miesięczniku „Atest” Nr 5 i 6 z 2014r,
 - miesięczniku „Przyjaciel przy pracy” Nr 3/2014,
 - Ekspozycja Zawodowa w Praktyce – Redakcja Naukowa - Dorota Kilańska i Aneta Trzcinka, Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2014r.

PROCEDURA
POSTĘPOWANIA POEKSPOZYCYJNEGO W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA
NARAŻENIA ZAWODOWEGO NA ZAKAŻENIE HIV, HBV, HCV

Celem niniejszej procedury jest:

określenie sposobu postępowania w przypadku wystąpienia poekspozycyjnego narażenia zawodowego z materiałem potencjalnie zakaźnym oraz w czasie wykonywania prac związanych z narażeniem na zranienia ostrymi narzędziami, będącymi wyrobami medycznymi służącymi do cięcia, klucia, mogącymi spowodować zranienie lub przeniesienie zakażenia.

I. POSTĘPOWANIE PO EKSPOZYCJI NA KREW I INNE POTENCJALNIE INFEKCYJNE MATERIAŁY (IPIM) MOGĄCE PRZENOSIĆ ZAKAŻENIE WIRUSAMI KRWIOPOCHODNYMI – HIV, HBV, HCV.

1. EKSPOZYCJA – narażenie na czynniki o potencjalnym lub udowodnionym działaniu szkodliwym na ustrój człowieka.
2. EKSPOZYCJA ZAWODOWA – narażenie na czynniki wywołujące zakażenia związane z wykonywaniem pracy na rzecz Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, zajęciami praktycznymi, nauką zawodu itp.
 - a) nauczycieli akademickich, pracowników naukowo – technicznych i inżynierijno – technicznych,
 - b) studentów studiów I, II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich i doktorantów.

Uwaga: w przypadku, gdy do ekspozycji zawodowej dochodzi przy wykonywaniu czynności związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych lub promocją zdrowia, zdarzenia takie należy zgłaszać w podmiocie leczniczym, na rzecz którego realizowane były świadczenia i postępować zgodnie z procedurą obowiązującą w tym podmiocie.

II. POSTĘPOWANIE PO EKSPOZYCJI NA MATERIAŁ POTENCJALNIE ZAKAŹNY, SKAŻONY WIRUSAMI KRWIOPOCHODNYMI - POSTĘPOWANIE NIESWOISTE

Natychmiast po ekspozycji należy wykonać następujące czynności:

1. Kontakt materiału potencjalnie zakaźnego z nieuszkodzoną skórą - niezwłocznie należy:
 - a) zmyć zanieczyszczenie ze skóry ciepłą wodą z mydłem i osuszyć,
 - b) eksponowane miejsce zdezynfekować preparatem do dezynfekcji skóry.
2. Jeżeli doszło do przekłucia/skaleczenia skóry należy jak najszybciej:
 - a) usunąć ostry przedmiot z rany,
 - b) obficie spłukać ranę bieżącą, ciepłą wodą,
 - c) nie tamować krwawienia, nie wyciskać krwi z rany,

- d) na ranę założyć jałowy i wodoszczelny opatrunek,
 - e) nie dezynfekować rany preparatami na bazie alkoholu,
 - f) w przypadku, gdy na skórze znajduje się krew (bez względu czy skóra była uprzednio skaleczona, posiadała otarcia itp.) – dokładnie umyć ją wodą i mydłem.
3. Jeżeli doszło do kontaktu materiału potencjalnie zakaźnego z błonami śluzowymi, należy:
- a) delikatnie aczkolwiek dokładnie okolice oczu przepłukać wodą lub 0,9% NaCl przy otwartych powiekach,
 - b) błony śluzowe jamy ustnej i nosa kilkanaście razy przepłukać wodą (nie stosować środków dezynfekcyjnych na bazie alkoholu).
4. OSOBA EKSPONOWANA – powinna niezwłocznie zgłosić zdarzenie bezpośrednio przełożonemu (np. kierownikowi kliniki lub zakładu), a w przypadku studenta lub doktoranta - nauczycielowi akademickiemu prowadzącemu zajęcia.
5. OBOWIĄZKIEM OSOBY, KTÓRA PRZYJĘŁA ZGŁOSZENIE o ekspozycji jest:
- a) przeprowadzenie wywiadu z osobą eksponowaną i wypełnienie stosownej dokumentacji, t.j.:
 - w przypadku pracowników - Karty Rejestracji Ekspozycji Zawodowej na zakażenie HIV, HBV, HCV - stanowiącej Załącznik nr 1 do niniejszej Procedury
 - w przypadku studentów i doktorantów - notatki ze zdarzeniaDokumentacja powinna być podpisana przez osobę eksponowaną oraz odpowiednio przez przełożonego pracownika, a w przypadku studenta przez nauczyciela akademickiego prowadzącego zajęcia,
 - b) skierowanie osoby eksponowanej na obowiązkowe badania do Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku – ul. Żurawia 14,
 - c) dopilnowanie pobrania krwi na badania wirusologiczne od pacjenta będącego potencjalnym źródłem zakażenia (po uzyskaniu jego pisemnej zgody).
6. OSOBA EKSPONOWANA zobowiązana jest:
- a) jak najszybciej zgłosić się (w ciągu 1-2 godzin, ale nie później niż 24 godziny od ekspozycji) wraz z częściowo wypełnioną Kartą Rejestracji Ekspozycji Zawodowej na zakażenie HIV, HBV, HCV do Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku ul. Żurawia 14, Pawilon „C” – tel. (85)740 95 73 (Izba Przyjęć) lub (85) 740 94 92 (lekarz dyżurny na Oddz. Chorób Wątroby lub (85) 740 95 57 (lekarz dyżurny na Oddziale Obserwacyjno – Zakaźnym).
 - b) bezwzględnie przestrzegać i realizować zalecenia lekarza konsultującego – szczególnie w przypadku zastosowania leków antywirusowych.
7. STUDENCI i DOKTORANCI zobowiązani są do:
- a) zgłaszanie zaistniałego zdarzenia do Działu Spraw Studenckich, a następnie postępować odpowiednio jak w pkt 6.,
 - b) Uczelnia pokrywa koszty przeprowadzonych badań specjalistycznych, realizacji recept na leki antyretrowirusowe. W tym celu należy przedłożyć fakturę VAT wystawioną na adres Uczelni, wraz ze stosowną notatką i opisem zdarzenia, co będzie podstawą do regulowania

należności za usługi wynikające z procedury po potwierdzeniu przez Dział Spraw Studenckich UMB,

- c) w przypadku osoby eksponowanej – studenta – odbywającego praktykę poza siedzibą Uczelni, po potwierdzeniu przez instytucję, w której doszło do ekspozycji, należy postępować odpowiednio jak wyżej.

III. OBOWIĄZKI I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

1. Każdy pracownik zatrudniony w Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku, student i doktorant ma obowiązek przestrzegania powyższych „Procedur” .
2. Każdy pracownik po ekspozycji ma obowiązek zgłoszenia zdarzenia Lekarzowi Medycyny Pracy sprawującemu opiekę nad pracownikami Uczelni.
3. Każdy pracownik po ekspozycji ma obowiązek zgłoszenie do Inspektoratu BHP zaistniałego zdarzenia.
4. Kierownicy jednostek organizacyjnych Uczelni mają obowiązek zapoznania podległych pracowników z Procedurami, a pracownicy potwierdzają fakt zapoznania się z nimi składając podpis na formularzu stanowiącym Załącznik nr 2 do niniejszej Procedury. W przypadku studentów obowiązek ten spoczywa na Dziekanach poszczególnych Wydziałów.
5. Uzupełniony Załącznik nr 2 Potwierdzenie zapoznania się pracowników, studentów i doktorantów z Procedurą Ekspozycji Zawodowej Na Zakażenie Wirusem HIV, HBV, HCV należy przekazać do Inspektoratu BHP
6. Koszty leczenia pokrywa pracodawca. Stosowne uregulowania dotyczące finansowania leczenia poekspozycyjnego ustali Kanclerz Uczelni.

IV. PODSTAWA PRAWNA I WYKORZYSTANE OPRACOWANIA

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2013 r. w sprawie bhp przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienia ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 696).
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz. U. z 2005 r. nr 81, poz. 716, z późn. zm.).
3. Ponadto przy opracowaniu wykorzystano informacje zawarte :
 - w miesięczniku: „Atest” Nr 5 i 6 z 2014r,
 - w miesięczniku: „Przyjaciel przy pracy” Nr 3/2014,
 - Ekspozycja Zawodowa w Praktyce – Redakcja Naukowa - Dorota Kilańska i Aneta Trzcinka, Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2014r.

KARTA REJESTRACJI
EKSPOZYCJI ZAWODOWEJ NA ZAKAŻENIE HBV, HCV, HIV

1. DANE PERSONALNE OSOBY PO EKSPOZYCJI

- a) Imię i nazwisko
- b) Data urodzenia.....
- c) PESEL.....
- d) Adres zamieszkania
- e) Miejsce pracy(zakład)
- f) Stanowisko pracy.....
- g) Data i godzina
- h) Miejsce zdarzenia
- i) Rodzaj materiału infekcyjnego (zaznaczyć odpowiedni):

krew wydzieliny, wydaliny, tkanka ludzka

j) Rodzaj ekspozycji (zaznaczyć właściwy):

Błony śluzowe mała – kilka kropli krwi, krótki kontakt,
 duża – kilkanaście kropli krwi, zachłapanie, długi kontakt

Skóra nie uszkodzona

Ekspozycja pozaskórna: mniejsza – zadrapanie,
 większa – głębokie zakłucie,

k) Źródło zakażenia: znane nie znane

l) Dokładna nazwa przedmiotu który był przyczyną ekspozycji oraz jego pochodzenie

m) Szczegółowy opis okoliczności w jakich doszło do wypadku

n) Osoba ekspozowana podczas ekspozycji stosowała odzież ochronną
 rękawice, okulary ochronne, przyłbicę, maskę chirurgiczną,
 czepek ochronny, fartuch ochronny, inną:.....

Data i podpis osoby ekspozowanej

2. DANE DOTYCZĄCE OSOBY BĘDĄCEJ ŹRÓDŁEM EKSPOZYCJI
(wypełnia lekarz dyżurny oddziału na podstawie aktualnej dokumentacji)

- a) Imię i nazwisko wiek.....
- b) PESEL.....
- c) Rozpoznanie lekarskie.....
- d) Szczepienia przeciw WZW: o był szczepiony, o nie był szczepiony, o nie wie,
- e) Pobrano krew na badanie: o tak, o nie
- f) Inne istotne dane

Skierowano do Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku ul. Żurawia 14

Data i podpis lekarza dyżurnego

3. WYPEŁNIA LEKARZ USK w Białymstoku ul. Żurawia 14

- a) Wyniki badania z dnia pacjenta będącego źródłem ekspozycji

- HBsAg
- Anty-HCV.....
- AntyHIV.....
- Inne badania

- b) Wyniki badania z dnia osoby poszkodowanej

- HBsAg
- Anty-HBs.....
- Anty-HCV.....
- AntyHIV.....

- Inne badania

- c) Zalecenia

.....
.....
.....
.....

Data i podpis lekarza

Data i podpis osoby poszkodowanej

Data i podpis Lekarza Medycyny Pracy

Karta przechowywana jest w Poradni Medycyny Pracy i zabezpieczona przed dostępem osób trzecich.

.....
(pieczęć jednostki org.)

Białystok
(miejsowość, data)

.....
(imię i nazwisko zgłaszającego)

.....
(stanowisko służbowe)

ZAWIADOMIENIE O ZRANIENIU

1. IMIĘ I NAZWISKO POSZKODOWANEGO
2. MIEJSCE PRACY POSZKODOWANEGO
3. DATA I GODZINA ZRANIENIA
4. MIEJSCE ZRANIENIA
5. SKUTKI ZRANIENIA
6. ŚWIADKOWIE ZRANIENIA
7. ZWIĘZŁY OPIS ZDARZENIA :

.....
data i podpis przyjmującego zgłoszenie

.....
data i podpis zawiadamiającego

.....
pieczęć

Białystok
data

WYJAŚNIENIA POSZKODOWANEGO

W dniu w
(miejsce sporządzania dokumentu)

Poszkodowany/a

1. Imię i Nazwisko
2. Jednostka organizacyjna

Wyjaśnia

3. Rodzaj i model narzędzia, które spowodowało zranienie
4. Wykonywane czynności w trakcie których doszło do zranienia

.....
podpis poszkodowanego

.....
pieczęć

Białystok
data

Informacje udzielone przez świadka

W dniu w
(miejsce sporządzania dokumentu)

1. Imię i nazwisko świadka.....
2. Jednostka organizacyjna

Informuje:

.....
(podpis świadka)

KARTA ZRANIENIA Nr/.....
ustalenia okoliczności i przyczyn zranienia

1. Poszkodowany pracownik jest zatrudniony:

.....
(nazwa jednostki organizacyjnej)

.....
(adres siedziby pracodawcy)

2. Dokonano ustaleń dotyczących okoliczności i przyczyn zranienia, jakiemu w dniu

..... ok godz. uległ/a

.....

3. Świadcowie zdarzenia:

4. Zranienie zgłosił/a: telef. w dniu

pisemnie w dniu

5. Ustalono następujące okoliczności zranienia:

6. Ustalono następujące przyczyny zdarzenia:

7. Skutki zranienia (miejsce i rodzaj urazy):

8. Propozycje możliwych działań mających na celu ograniczenie liczby zranień:

9. Data i podpis osoby przeprowadzającej ustalenia, dot. przyczyn i okoliczności zdarzenia:

10. Poszkodowanego zapoznano z niniejszą dokumentem:

.....
data

.....
podpis

11. Załączniki do karty: